

“Aplicam la norma que fins ara no s’havia aplicat”

Francesc J. Fiol i Amengual (Palma de Mallorca, 1960) és el conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. Recentment ha anunciat un paquet de mesures lingüístiques que ha provocat força polèmica. Nega les acusacions i defensa com a legals totes les decisions.

Què signifiquen les últimes mesures anunciades en política lingüística? Què canviarà, quan es posin en pràctica, respecte de les que hi havia fins ara?

—Només canviarà una cosa: s'atorgarà el certificat C de coneixement del català a tots els que hagin fet la primària i secundària amb el decret de mínims vigent [d'ensenyament en català, que preveu el mínim del 50% dels estudis en català]. Els alumnes que han aprovat totes les assignatures i que, d'acord amb el decret de mínims, tenen el coneixement suficient de català, obtindran el certificat C o mitjà, perquè no s'hagin d'examinar novament. Crec que és lògic. Una altra cosa és dir que no ens serveix l'ensenyament.

—No ho veuen així els professors, que s'han negat a avaluar en les últimes proves de la Junta Avaluadora de Català (JAC), donant un aprovat “polític” com a protesta, a més d'altres sectors crítics amb la proposta...

—Són pocs, aquests professors; a més, no poden fer el que han pretès, l'únic que han aconseguit amb la seva actitud és crear un problema a les persones que s'havien d'examinar, el qual, naturalment, nosaltres resoldrem [dies després d'aquesta entrevista s'anul·là aquest aprovat]. La militància d'alguns d'aquests professors en el PSM és innegable, de manera que tenen una forta predisposició a posicionar-se en contra de tot el que faci el Govern.

D'altra banda, no entenc la seva posició: el que farem és exactament el mateix que es fa a Catalunya. Encara és

més, un al·lot que ha finalitzat amb èxit l'educació obligatòria, que l'ha feta en el 50% en català com a mínim, durant la qual ha fet 800 hores específiques de català... no té els coneixements i aptituds mitjanes en català? Com s'entén això?

—Per superar el 50% d'ensenyament en català, seran els pares els qui ho decideixin?

—Sí. Per superar els mínims d'ensenyament en català, per fer més del 50%, la norma demana que es faci amb l'opinió favorable dels pares. Fins ara es feia la interpretació que fossin només els pares que estan en el Consell Escolar els qui decidissin. Nosaltres volem que siguin tots els pares que tenen fills en el centre els qui ho decideixin. Em sembla una posició més democràtica. En cap cas atempta contra la norma. Al contrari, l'aprofundeix.

—Els nins aprendran a llegir i escriure en l'idioma que els pares vulguin i no com ara que, sembla, es fa sobretot en català?

—L'article 18 de la llei de normalització lingüística diu que han de ser els pares els qui ho han de decidir. Ara aplicarem una norma que fins ara no s'havia aplicat.

—Els pares podran rebre informació del centre en castellà si així ho demanen.

—Dos quarts del mateix. Són drets administratius que tenen els ciutadans i que no s'han respectat. A partir d'ara es respectaran. Encara és més, hi ha hagut reiterades advertències del Defensor del Poble perquè es respectàs aquest dret, i això és el que farem.

“Volem produir material que serveixi per promocionar les modalitats. Previst a la llei i no fet. O, almanco, no fet a bastament”

—L'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB) es converteix en impulsor de les modalitats. No és la Universitat de les Illes Balears a qui pertoca, segons l'Estatut, la màxima autoritat lingüística?

—L'IEB crearà un departament per fer material que impulsi la dialectologia pròpia de les Illes Balears. No és res estrany ni vulnera res. Molt manco entra en contradicció amb el reconeixement, que vaig fer explícit i que torn a fer, de la màxima autoritat lingüística, que és la UIB. Però què passa? Hi ha el mandat legal, estatutari, que les modalitats han de ser protegides, usades... Què feim? Volem produir un material posat a l'abast dels professors que serveixi per potenciar aquestes modalitats. Previst a la llei i no fet fins ara. O, almanco, no fet a bastament. Això és tot.

—Si l'IEB es converteix en impulsor governamental de les modalitats, via edició de llibres de text que hauran de ser seguits pels docents, és evident el perill potencial: que entri en contradicció amb el docent si aquest entén que ha de prevaler la llengua estàndard. I aleshores?

—El risc existeix, potencialment. De tota manera, serà material de suport, material complementari, DVD, no tant llibres de text... que potenciaran les modalitats. En absolut es posarà en dubte l'estàndard, sinó que es promocionarà la modalitat. En quin sentit? Doncs per evitar que l'ús de determinats termes es vagin perdent. No crec

que això hagi passat a causa dels professors, sinó que és més complex. Hi juguen, en aquesta pèrdua que volem evitar, un conjunt de factors, com interessos de grans editorials, la penetració social de mitjans de comunicació i d'altres que fan tendir a la homogeneïtzació i estandardització en l'ús, que és el que volem evitar. I també hi ha jugat la voluntat: he sentit dir en el Parlament que l'homogeneïtzació és bona i que no ens hem de preocupar pels usos de les modalitats lingüístiques de les nostres illes. Bé, idò amb això, no hi estic gens d'acord. No posam en dubte l'autoritat lingüística de la UIB ni la unitat de l'idioma, però pensam que hi ha hagut deixadesa de responsabilitats en la promoció de les modalitats a què obliga la legislació vigent.

—Vostès ho redueixen tot a qüestions legals...

—No solament, però està clar que tot està a les lleis i a les normes. A més, és de pur sentit comú i està majoritàriament en el sentir del nostre poble. Mentre no contradiguem el decret de mínims estam dins la legalitat, o no? El que passa és que fins ara no s'han volgut respectar parts de la legalitat que a partir d'ara sí que es respectaran.

—Aleshores, com explica tanta crítica?

—Massa renou per ben poca cosa. Miri, molts de defectes podem tenir, però no el de la improvisació. Aquest paquet de mesures anunciades respon a un procés lent i molt estudiat, filtrant tota una originària bateria de possibles mesures de les quals n'han resultat aquestes sis. Totes sis, repetesc, respectuoses escrupolosament amb la llei. Em sorprèn molt aquesta virulència que s'ha aixecat en algun sector. El que posa de manifest és la poca qualitat democràtica de molts dels crítics, que no volen altra cosa que crispació. De cap manera s'han creat dues línies educatives, o guetos... tot això és mentida. La intolerància i la manca de criteri fa que sorgesqui la crispació. On és la crispació? No és, segur, en els que defensen les llibertats i l'aplicació de la llei.

—Preveu canvis de la normativa legal lingüística vigent?

—El que passi en el futur no ho puc saber. Ara, dins de la meua àrea de responsabilitat, no tenc cap previsió que pugui passar això que vostè diu. Crec que el decret de mínims és correcte.

—Sense canvis legals, en el sentit de l'anterior pregunta, és possible complir el programa electoral del PP?

—[Silenci.] En principi no tenim la idea d'introduir gaires canvis. Algun, com he dit, haurem de fer per donar el certificat C. Al marge d'aquest, la idea és esprémer la interpretació de l'Estatut, de la llei de normalització lingüística per crear un clima de manco confrontació. El que passa és que hi ha elements que volen generar crispació dient mentides. Però no vull defugir la pregunta: no crec que sigui necessari fer canvis normatius per aplicar el programa del PP.

—Vostès interpreten la legislació, pel que diu, en un sentit que és molt diferent de com s'interpretava fins ara o, com a mínim, durant els anys del Pacte de Progrés.

—El que jo veig és que durant els últims anys no s'havien potenciat les modalitats, que és una obligació legal, i ara ho farem; que els pares tenien dret a triar legalment la llengua en l'ensenyament de la lectoescriptura dels seus fills i això era una norma, article 18 de la llei de normalització lingüística, que no s'aplicava, i ara s'aplicarà; respecte a la possibilitat que els pares rebien informació sobre l'evolució del seus fills en castellà, un aspecte que també es preveu en la norma legal i que no es complia en termes generals, des d'ara es complirà la llei... Això és el que jo interpreto. Que nosaltres complirem el que marca la llei.

—Mes enllà de qüestions jurídiques, la crítica que es fa al Govern és que persegueix el desprestigi social del català, el seu arraconament.

—L'acusació de desprestigi, o que volem impedir un major ús social del català, és una acusació injustificada. El procés de normalització lingüística avança al ritme que va, dins el context d'una societat que és la que és, que té una pressió immigratòria molt forta, una presència d'estrangers extraordinàriament elevada (amb un 10%

d'alumnes estrangers –la proporció més elevada de l'estat–, i tot això genera dificultats, que cal superar.

—Fins i tot el president de la Generalitat de Catalunya, Pasqual Maragall, i el fins fa ben poc conseller en cap, Josep-Lluís Carod-Rovira, van criticar expressament aquestes mesures.

—Jo els vull donar el benefici del dubte sobre el seu desconeixement. No crec que coneguïn aquestes mesures, sinó que deuen tenir-ne una informació parcial i mediatitzada, la qual cosa els ha duit a cometre aquesta equivocació. Dit això, també he de dir que em sembla, com a poc, gens apropiat. No ens han de dir què hem de fer aquí. Estic segur que el sentit majoritari –i em consta– del Govern de Catalunya, com no pot ser d'altra manera, no comparteix aquestes opinions puntuals que vull entendre com una sortida de to.

—Comparteix l'opinió del president Matas segons la qual tant el senyor Maragall com el senyor Carod volen una mena d'*Anchluss* català sobre les Balears?

—El president no va dir exactament això. Jo era a la conferència de Madrid on va fer la intervenció a la qual vostè es refereix. El que va dir és que quan se senten determinades opinions, no sols sobre política lingüística, podria haver-hi gent que les entengués com una voluntat o com un sentiment d'englobar les Balears dins de nous àmbits. I, en sentit figurat, va fer la referència explicativa de l'*Anchluss*. Miri, ningú no es pensa, i molt manco el senyor Matas, que el senyor Maragall estigui organitzant una annexió efectiva de les Illes Balears. No és aquesta la queixa, sinó, més aviat, l'ús de conceptes que no són coincidents amb la realitat balear, en cap sentit.

—Per què es va tancar Som Ràdio?

—Quan arribàrem a la Conselleria ens posàrem a treballar en un pla per a aquesta ràdio. Fins i tot nomenàrem una nova directora. La qual cosa ja diu bastant, crec, de la voluntat que teníem sobre la continuïtat de la ràdio. Però de sobte, els serveis jurídics m'alerten que aquesta ràdio és il·legal. Absolutament increïble que un govern tenguí quelcom que és il·legal. No alegal. Sinó il·legal. Com s'explica?

"Si hagués d'apostar, apostaria per l'existència de dos canals: un en català, per potenciar l'ús social de la llengua, i un altre en castellà, tot i que possiblement no sols en castellà."

—Expliqui-ho.

—Una empresa de comunicació, A, que tenia una freqüència de ràdio llogada a una altra empresa, B, arriba a un acord perquè la programació estigui interrelacionada amb el Govern. En un moment determinat, l'empresa B diu a l'A que no li renova el lloguer, pel que sigui. Aleshores l'empresa A ho posa en coneixement del Govern, dient-li que sense freqüència, com és lògic, no vol emetre, perquè és il·legal. La sortida lògica hauria estat que el Govern hagués demanat una llicència al Ministeri de Tecnologia i, mentrestant, suspengués l'emissió, ja il·legal.

Però no: el Govern, de manera irresponsable, per qualificar-ho suaument, decideix envair una freqüència i continuar emetent. Nosaltres què feim? Els serveis jurídics ens diuen que és impossible mantenir la situació. Cal eliminar aquesta emissora i demanar-ne una altra, que és el que hem fet. Això és tot.

Vull afegir, a més a més, que l'anterior Govern balear va aconseguir la clausura d'una ràdio, també il·legal, i, en canvi, en mantenia una altra d'il·legal.

—El Govern demanarà una freqüència de ràdio, i de televisió també, no?

—No en sé els detalls, és qüestió de Presidència, però sí, en demanarà.

—Una televisió que serà en castellà i en català. Per què?

—Ja li dic, no conec detalls. Però si hagués d'apostar, apostaria per l'existència de dos canals: un en català i un altre en castellà, tot i que aquest darrer possiblement no sols en castellà. Crec que seria normal que un dels dos canals fos exclusivament en català per potenciar l'ús social de la llengua.

—Potenciar l'ús social de l'idioma, però no de l'estàndard, sinó de les modalitats insulars, supòs.

—Si novament hagués d'apostar, ho faria per una forta presència de les modalitats pròpies.

—Amb l'ús de l'article salat...

—Dins de l'oralitat de l'idioma l'ús de l'article salat no està en discussió. En un mitjà públic de comunicació de Balears s'han de respectar les modalitats pròpies. Això no vol dir que no s'hagin de poder passar programes fets a València o a Catalunya, però sí que en allò que és programació emblemàtica, com els informatius, per exemple, s'haurien de fer amb els usos lingüístics propis de les Balears.

Miquel Payeras